

Klassenregels

Ellen Compen

Zodra je begint met de instructie is iedereen stil.

Je loopt je klas in. De kinderen zijn met elkaar aan het kletsen of doen iets voor zichzelf. Zodra je begint met de instructie is iedereen stil. Leerlingen steken hun vinger op en doen actief mee. Leerlingen die niet meedoen worden aangestoten door hun buurman zodat ze weer opletten. Af en toe complimenteer je de kinderen met hun gedrag. Na de instructie begint iedereen te werken. Je loopt door de klas, deelt schouderklopjes uit en als een leerling een vinger opsteekt ga je er naartoe om hem weer op weg te helpen. Andere kinderen worden geholpen door een leerling van hun groepje. Als een kind gaat kletsen wordt hij gecorrigeerd door iemand uit zijn groepje. Zodra het werk af is wordt rustig een andere taak gepakt. Als iedereen klaar is heb je tijd over om op het bord een spelletje te spelen.

Dit beeld is wat de meeste leerkrachten graag in hun klas willen zien. Leerlingen die de klassenregels kennen en deze naleven, kinderen die elkaar aanspreken op hun gedrag, actieve deelname tijdens de instructie, hard werken en aan het einde van de dag tijd over hebben.

De leerkracht kan ervoor zorgen dat deze elementen ook in zijn klas aanwezig zijn. Als een leerkracht een 'positieve controle' op gedrag heeft, zullen de leerlingen zelf hard werken om taakgericht en positief gedrag te laten zien.

Klassenregels op de Rode Schouw

Lili Pardoën, de intern begeleider op basisschool De Rode Schouw in Halsteren, vangt in het najaar van 2009 signalen op van leerkrachten dat het niet goed gaat met de naleving van de klassenregels in een aantal groepen. De leerkrachten spreken er met elkaar over en stellen zich vragen als 'wat is de oorzaak? Ligt het aan ons handelen? Ligt het aan het kind?'

"We waren handelingsverlegen" vertelt Lili. De leerkrachten hadden alles uit de kast gehaald qua belonings- en straffensysteem. Het werkte allemaal niet naar wens. Het probleem speelde in groep 5, 6 en de combinatiegroep 6-7. Joyce van Broekhoven is nu leerkracht in groep 4. Ten tijde van de hulpvraag aan de intern begeleider, is ze juf van de combinatiegroep 6-7. Haar groep is een echte jongensgroep.

In groep 6 zitten negen leerlingen. Dit kleine groepje werkt eigenlijk heel gezellig, en toch werkt het storend als de leerlingen door elkaar praten. Joyce vindt dat haar leerlingen wel moeten leren zich aan regels te houden want straks in de hogere groepen of in het voortgezet onderwijs wordt een positieve werkhouding van de kinderen verwacht. Ze vindt dat het lesgeven ook niet lekker gaat, want de ene groep verstoort de les van de andere door regelovertredend gedrag. De intern begeleider brengt de situatie ter sprake in het consultatieoverleg met de onderwijsadviseur van Edux. En daarna gaat de bal aan het rollen.

De school maakt kennis met Taakspel. Taakspel is een groepsgerichte methodiek die op een planmatige wijze het storende gedrag van kinderen omzet in positief gedrag. Taakspel kan zowel preventief als curatief ingezet worden. De kinderen leren zich beter aan de klassenregels te houden. Ze worden taakgericht en de sfeer in de groep verbetert. Wanneer kinderen meer gewenst gedrag laten zien worden er meer complimenten uitgedeeld en is er meer ruimte voor leuke dingen. Afhankelijk van de gekozen regels leren kinderen zelfs rekening met elkaar te houden. Binnen Taakspel wordt gebruik gemaakt van verschillende gedragsbeïnvloedende technieken, die afkomstig zijn uit de klassieke leertheorie.

Belangrijke elementen zijn hierbij:

- De gedragsinstructie (vertellen welk gedrag gewenst is);
- Modelling (kinderen leren het gedrag van goede voorbeelden);
- Positieve bekrachtiging van gewenst gedrag (complimenten en beloningen);
- Afzwakken van ongewenst gedrag (wegnemen van een kaart);
- Het uitdoven van ongewenst gedrag (negeren).

Werken met Taakspel

Taakspel wordt gespeeld tijdens de reguliere lessen! Voorafgaand aan het spelen van Taakspel wordt met de groep besproken welk gedrag zij prettig vinden tijdens een bepaalde lessituatie, zoals het werken of de instructie.

Dit gedrag wordt omgezet in positief gestelde regels en met 3 van deze, zelfgekozen, regels gaat de groep het Taakspel spelen. De leerkracht zorgt ervoor dat alle groepjes waarin de leerlingen zitten vergelijkbaar zijn qua regelovertrekend gedrag. Elk groepje krijgt een aantal kaarten op de tafel.

De leerkracht herhaalt de regels en plaatst de corresponderende pictogrammen vooraan in de klas, de kaarten worden uitgedeeld, er wordt een beloning afgesproken en de taakspeltijd gaat beginnen. Tijdens deze tijd gaat de les door, dus de leerkracht is bezig met zijn instructie of de leerlingen zijn aan het werk. Wanneer één van de afgesproken regels wordt overtreden, pakt de leerkracht bij het betreffende groepje een kaart weg. Leerlingen mogen zichzelf of elkaar corrigeren. Kinderen of groepjes die gewenst gedrag laten zien krijgen een compliment. Wanneer de taakspeltijd afgelopen is legt de leerkracht de les stil om te evalueren. Hij geeft complimenten over het gedrag. Alle groepjes die kaarten over hebben, hebben het spel gewonnen. Aan deze kinderen wordt de beloning uitgedeeld en zij mogen een sticker plakken op de teamposter. De beloningen hebben de kinderen zelf bedacht, dus ze doen allemaal hun best om het te halen. In de praktijk blijkt dat de kinderen geen grote beloningen nodig hebben, een sticker of een spelletje op het bord werkt vaak al. De grootste beloning, zo zeggen zij zelf, is dat ze hun werk af hebben en dat het gezellig is in de klas.

In het begin wordt Taakspel voornamelijk gespeeld tijdens het werken en de instructie. Wat later kan Taakspel ook ingezet worden in andere situaties, zoals bijvoorbeeld het kringgesprek, de handvaardigheidles. Voor het buiten spelen is er een aanvullende set.

Invoering op De Rode Schouw

Drie leerkrachten van De Rode Schouw gaan met Taakspel aan de slag. De school kiest ervoor een adviseur van Edux in de arm te nemen. Taakspel wordt in drie fasen ingevoerd: de invoeringsfase, uitbreidingsfase en generalisatiefase. Voorafgaand aan elke fase vindt er een studiemiddag plaats. Vervolgens gaan de leerkrachten aan de slag en komt de adviseur enkele keren in de klas observeren tijdens het spelen van Taakspel.

Tijdens de feedbackgesprekken wordt ingegaan op de geobserveerde situatie en worden vragen van de leerkracht beantwoord.

In november 2009 start De Rode Schouw met de eerste trainingen. Leerkrachten gaan groepjes kinderen in hun gedrag observeren op het naleven van een aantal klassenregels. De juf turft het gedrag van de kinderen. De observaties leiden meteen tot een objectiever beeld van de hele groep. Joyce: "Ik ging heel bewust kijken! Niet-opvallende leerlingen bleken bijvoorbeeld niet taakgericht te werken."

Als ze de eerste keer het spel met groep 6 speelt, is het meteen raak. De klas is doodstil en de kinderen vinden het leuk. Ze genieten van hun beloning. Het lukt Joyce ook om het spel in beide groepen op hetzelfde tijdstip te spelen. De leerlingen zijn positief over Taakspel. Voor hen is heel duidelijk wat er van hen verlangd wordt, ze weten waarvoor ze werken! Ze vinden het erg fijn om in een rustige werksfeer te werken en zich daardoor te kunnen concentreren met als resultaat dat hun werk op tijd af is! Kort daarna komen er ook positieve reacties van de ouders. De ervaring leert dat Taakspel goed te spelen is tijdens lessen rekenen, taal en lezen en ook wereldoriëntatie. Bij de eerste lessen van Taakspel is het wenselijk dat de leerlingen op een vast plekje zitten.

De klas is doodstil en de kinderen vinden het leuk.

Ook tijdens de instructie kun je gebruik maken van Taakspel. Later in het traject kan het spel in meerdere situaties gespeeld worden. De handenarbeidles en zelfs het buitenspel zijn Taakspelproof.

De drie leerkrachten van De Rode Schouw werken nu twee jaar met Taakspel en het gedachtegoed zit nu helemaal in hun systeem. Lili: "We moesten vooral oefenen in het complimenten geven. En dan niet zomaar een compliment, maar heel concreet over het gedrag". Bijvoorbeeld: "Je hebt je buurman goed geholpen".

Joyce: "We benoemen nu de positieve dingen en hebben minder focus op negatief gedrag." In het begin kostte de invoering tijd. Die tijd wordt echter teruggewonnen. Het was ook erg goed dat ze voor al hun vragen terecht konden bij de adviseur.

Tijdens Taakspel is één van de kinderen van het groepje de teamleider. Taakspel zorgt ervoor dat ook een teruggetrokken of verlegen kind een keer teamleider wordt. Zo treden die kinderen meer naar voren en dat doet hen goed. Joyce heeft nu groep 4: "Sommige kinderen in mijn groep kijken verlangend uit naar hun beurt om teamleider te zijn! Ze zien het echt als een hoofdrol."

Borging

De ervaringen van de leerkrachten met Taakspel zijn steeds besproken tijdens de teamvergaderingen. De regels worden nu schoolbreed toegepast: ze zijn allemaal positief geformuleerd. In plaats van “we rennen niet in de gang” is nu de regel “in de gang lopen we rustig.” Collega’s zijn spontaan komen kijken en stellen vragen. Zowel leerkrachten als kinderen zijn enthousiast over Taakspel.

- De kinderen worden betrokken bij het opstellen van de regels waarmee gespeeld wordt en de beloning die ze kunnen verdienen. Zij zijn gemotiveerd om zich aan de regels te houden.
- In de groepjes zitten evenveel regelvertreders als niet-regelvertreders en de kinderen in de groepjes helpen elkaar om zich aan de regels te houden.
- De leerkracht hoeft het regelvertredende gedrag niet meer te corrigeren, maar neemt in plaats daarvan een kaart af.
- Er worden veel meer complimenten gegeven aan elkaar.
- Door regelmatig te observeren tijdens en buiten Taakspel kunnen wijzigingen worden aangebracht (meer/ minder kaarten, kinderen wisselen van groepje, andere regels) en kan ook de vooruitgang worden bijgehouden.
- De leerkracht merkt na korte tijd al het effect op de klas, eerst alleen tijdens de taakspeltijd, later ook daarbuiten. Doordat de lestijd effectiever is, heeft hij tijd over. De leerkracht leert meer gewenst gedrag te zien en is daardoor positiever.

De Rode Schouw heeft op tijd aan de bel getrokken zodra er signalen waren betreffende het ongewenste werkgedrag in bepaalde groepen. Het team heeft goed gekeken waar kansen lagen om het klassenklimaat te verbeteren. De leerkrachten waren bereid een nieuwe aanpak uit te proberen. Door hun inzet hebben ze nu tools in handen gekregen om gedrag en werksfeer op een positieve wijze te bevorderen in de klas. En de kinderen zijn dolenthousiast!

Ellen Compén is adviseur Leerlingenzorg bij Edux Onderwijsadvies te Breda. Zij is gecertificeerd Taakspeltrainer.

